

QARABAĞDA 18 MİN HEKTAR ƏRAZİNİN MİNA XƏRİTƏSİNİN HAZIRLANMASINA TÖHFƏ VERƏN AZƏRBAYCANLI

“SIFIRDAN YARATMAQ PROSESİNDƏN ZÖVQ ALIRAM”

Prezident mükafatçısı Sərxan Ağadadaşov:

“Məncə, insanın ideyası varsa, nəticənin nə olacağından asılı olmayaraq cəhd etməlidir. Layihələrdə borca düşdüyümüz vaxtlar da olub, amma bu da bizi qorxutmayıb”.

“O bunu bacardı, çünki ona “sən edə bilməzsən” deyən olmadı”. Bütün uğurlarının təməlinə bu düşüncə dayanır. Hesab edir ki, uğurun sirri arxayınlaşmamaq və uşaqlıqdan özünə məhdudiyyətlər qoymamaqdır. İdeyaları nə qədər fantastik olsa da, həmişə addım atmağa üstünlük verib. Onun üçün qorxulu olan ideyanın alınmaması deyil, həmin ideya üçün fəaliyyətə keçməməkdir. Düşünür ki, insan bir dəfə yaşayır və hər kəs öz həyat hekayəsinin baş qəhrəmanı olmağa çalışmalıdır.

Müsaibimiz Prezident mükafatçısı Sərxan Ağadadaşovdur. Qusarda anadan olub və orta məktəb təhsilini də orada alıb. 2016-cı ildə Azərbaycan Aviasiya Akademiyasının Hava hərəkətinin idarə olunması mühəndisliyi ixtisasında bakalavr və magistratura pilləsi üzrə təhsil alıb. Hazırda Aviasiya Akademiyasında doktorantura pilləsində təhsil alır. Eyni zamanda Akademiyanın Pilotsuz Uçuş Aparatları (PUA) laboratoriyasında qrup rəhbəri və müəllim kimi fəaliyyət göstərir.

2020-ci ildən, xüsusilə Vətən müharibəsi dövründən başlayaraq PUA-ların istehsalı və təmiri sahəsində çalışan müəssisəmiz hazırda “Sinam” şirkətində aparıcı mühəndis kimi fəaliyyətini davam etdirir.

“Bizim evdə “uşaqdır, bacarmaz” anlayışı olmayıb”

● **Sərxan bəy, uşaqlıqdan ideyalarınız qurmaq və yaratmaq üzərində fokuslanıb. Mühəndislik bacarıqları ailədən gəlir?**

● Atam mühəndisdir. Uşaqlıqdan bu mühitin içində böyümüşəm. Evdəki alətlərə marağım erkən yaşlardan formalaşmış. Böyüklik üçün nəzərdə tutulan alətlərdən istifadə edirdim. Ağlıma hər hansı ideya gələndə onu reallaşdırmağa çalışır, çətinlik çəkəndə atam və dayım kömək edirdi. 4-cü sinifdən kompüterimiz olduğdan sonra atamın tələbi ilə hər gün kiçik tapşırıqlar edirdim. Müxtəlif proqramlarda işləyir, gündəlik müəyyən həcmdə iş görürdüm.

● **Sizcə, valideynlərinizin hansı yanaşması texnoloji biliklərinizin formalaşmasına daha çox təsir göstərmişdir?**

● Bizim evdə “uşaqdır, bacarmaz” anlayışı olmayıb. Əksinə, daim suallar verməyə təşviq olunurdum. Hansısa sual bilməyəndə üzərindən keçmirdilər. Uşaqlıqdan belə bir düşüncə formalaşırdı ki, mütləq hər şeyi bilməli, öyrənməli və güclü texniki baza yaratmalıyam. “Uşağıdır, bilməsə də olar” prinsipi bizdə olmayıb. Qarşıma çıxan hər texniki obyekt maşın motorundan tutmuş raket texnologiyasına qədər maraqla

obyekti kimi təqdim olunurdu. Bizə daim sistemlərin necə işlədiyini düşünmək və araşdırmaq tövsiyə edilirdi. Bilməmək normal qəbul olunmurdu, öyrənmək əsas prinsip idi.

● **Rayon məktəbi ilə bağlı mövcud stereotiplərə baxmayaraq, siz bu mühitin rəqəbat qabiliyyətinə təsir etdiyini vurğulayırsınız. Bu təsiri hansı amillərlə izah edərdiniz?**

● Gənclər üçün rayon məktəblərində daha çox potensial olduğunu düşünürəm. Uşaq yaşlarımızdan böyük siniflərlə rəqəbat aparırdıq. Dərslərdə gördüyümüz eksperimentləri real həyatda təkrarlamağa çalışırıq. Məsələn, 7-ci sinifdə bacımın kimya kitabında Hofman cihazı ilə sudan hidrogen alınması haqqında məlumatı oxudum və bunu tətbiq etdik. Bakıda bunu danışanda insanlar təəccüblənir, amma biz sadəcə kitab materialını tətbiq edirdik. Rayonda böyümək bizdə güclü rəqəbat hissi formalaşırdı. Şəhərə gəlmək məqsədimiz var idi və bunun üçün daha çox çalışmalı olduğumuzu anlıyırdıq. Universitetə qədər Bakıya yalnız yarış və mükafatlandırma tədbirləri üçün gəlirdik. Bakı bizim üçün həmişə yeni məqsədlərin simvolu olub. Universitetə qəbul

olduqdan sonra bu enerji daha da artdı. Şəhərə gəlib əliboş qayıtmaq bizim üçün ən böyük qorxu idi. Buna görə daim yuxarı pillədə qalmaq üçün çalışmalı idik.

● **Bakıya gəldikdən sonra da ideyalarınız tükənməyib, hətta layihələriniz sərhədləri aşmış, okeanın digər tərəfinə çatıb.**

● Bəli, Aviasiya Akademiyasına daxil olduğum ilk ildən müxtəlif layihələr üzərində işləməyə başladım. Nəticənin nə olmasından asılı olmayaraq, hər müsabiqəyə qatılırdım. Çünki düşündürdüm ki, yalnız standart universitet təhsili ilə uğur qazanmaq çətinidir. İnsan mütləq öz üzərində işləməli və fərqlənməlidir. 1-ci kursdan başladığım üçün dəfələrlə uğursuzluqla qarşılaşdım. Çox insanın 30-35 yaşında qarşılaşdığı çətinliklərlə daha erkən yaşlarda üzləşirdim. Psixoloji olaraq buna öyrəşmək çətin idi, amma zamanla bunun normal olduğunu başa düşdüm. İkinci kursu bitirdikdən sonra işlədiyimiz qrupla birlikdə IT sahəsinə də daxil olduq. Maliyyə problemlərimiz olsa da, öhdəsindən gəldik. Proqramlaşdırmanı öyrəndim və proqramlaşdırma ilə aviasiyayı birləşdirən layihələrdə iştirak etməyə başladım.

“Biz dron sahəsinə başlayanda bu texnologiyayı insanlar daha çox toy çəkilişlərində görürdülər.

Kimlə danışdıqsa, soruşurdular ki, dronları toy çəkilişləri üçün hazırlayırsınız?”

”

“LAYİHƏLƏRƏ QOŞULMAQ ÜÇÜN OKSFORDDA OXUMAĞA EHTİYAC YOXDUR”

2018-2019-cu illərdə ABŞ-də keçirilən peyk layihəsinə qatıldım. Bu, konserv qabı ölçüsündə peyklərin layihələndirilməsi yarışması idi. Dünya üzrə 400 komanda iştirak edirdi və biz finala çıxan 30 komanda arasında idik. Komanda üzvləri ilə yataqxanada qalır və birlikdə hazırlanırdıq. Layihə zamanı çox şeyi sıfırdan öyrəndik. Yadımdadır, komandada bəziləri hələ elektrik lampasının necə işlədiyini yeni öyrənirdi, amma özümlə güvənərək prosesin içində öyrənirdik. Belə layihələrdə iştirak etmək üçün mütləq xaricdə təhsil almağa ehtiyac yoxdur. Əsas odur ki, başlamaq və potensialı göstərmək lazımdır.

● **Gənclər Azərbaycanda investorların olmamasından da şikayətlənirlər.**

● İnvestor var, sadəcə onlar sizin potensialınıza inanmırdılar. Potensialınızı göstərdikdə, investor da sizi tapır. 400 komandadan 300-ü ilk mərhələdə çıxmasına baxmayaraq, biz növbəti mərhələdə potensialımızı göstərdik və dəstək almağa başladım. Yeni belə layihələrə qoşulmaq üçün Oksfordda oxumağa ehtiyac yoxdur. Peyk layihəsi ilə ABŞ-yə dəvət almışdıq. 20 yaşlı tələbə üçün bu, böyük arzuydu. Pandemiya səbəbindən gedə bilmədik. Amma dayanmadıq. Sentyabrda sonra yenidən şəhərə qayıdım layihəni davam etdirdik. Daha sonra müharibə başladı və bizi istehsalat sahəsinə cəlb etdilər. Müharibə dövründə dronların yaradılması, təmiri və tətbiqi, zədələnmiş dronların bərpası və əsgərlərə istiqamət verilməsi işlərində iştirak etdik.

● **Tələbələrin PUA yaratması çoxlarına qeyri-real görünürdü deyirsiniz. Maddi təminatınız olmadan bunu necə reallaşdırdınız?**

● Bu işlərə başlayarkən əsas məqsədimiz pul qazanmaq deyildi. Bu sahədə fəaliyyətə 2018–2019-cu illərdə başlamışdıq, amma ilk gəlirimizi 2021-ci ildə əldə etmişdik. Amma gəlir bizim üçün heç vaxt əsas motivasiya olmayıb. Bununla yanaşı, tez-tez “Azərbaycan hara, bu sahə hara?” kimi sözlər eşidirdik. Amma bu fikirlərə çox əhəmiyyət vermirdik. Məncə, insanın ideyası varsa, nəticənin nə olacağından asılı olmayaraq cəhd etməlidir. Layihələrdə borca düşdüyümüz vaxtlar da olub, amma bu da bizi qorxutmayıb. Məni daha çox qorxudan gələcəkdə müəyyən yaşa çatanda “bunu niyə sınaımadım?” hissidir. Ona görə də

Fotolar: Mahir Rüstəmov/Global Photostock

“Xarici şirkətlərdən təkliflər almışam”

● **Adətən bu sahədə uğur qazanan mütəxəssislər xaricdən təkliflər alır və ölkəni tərk etməyi düşünürlər.**

● Xarici şirkətlərdən təkliflər almışam. Xüsusilə Teknofest yarışmasında qalib olduğdan sonra bu təkliflər daha da artdı. Türkiyə, Kanada və ABŞ-dən müxtəlif əməkdaşlıq təklifləri olub. Bəzi şirkətlərlə məsafədən iş formatında əməkdaşlıq da etmişik. Amma mən heç bir ölkəni daimi yaşayış yeri kimi görmürəm.

Xaricə getmək mənim üçün əsas məqsəd deyil. Daha çox xaricdə əldə etdiyim bilik və təcrübəni ölkəyə gətirməyi düşünürəm. Xüsusilə doğduğum rayona bağlılığım böyükdür. Özümlə ölkəm qarşısında borclu hiss edirəm. Xaricdə artıq qurulmuş sistemlərdə işləmək nisbətən asandır. Amma mən sıfırdan yaratmaq prosesindən zövq alıram. Öz gücüm hesabına qurduğum işlər mənə daha böyük motivasiya verir.

● **Və Prezident mükafatı... Bu mükafat sizdə daha çox təzyiq, yoxsa motivasiya yaratdı?**

● Bu mükafat mənə sevincdən daha çox məsuliyyət hissi yüklədi. Əvvəllər sadəcə arzu kimi görünən məqsədlər zamanla həyat missiyasına çevrilir. Artıq nəticə əldə etmək istək yox, məsuliyyət kimi qəbul olunur. Çətin anlarda bəzən düşünürsən ki, geri çəkilmək şansın yoxdur. Amma məhz bu yanaşma daha çox çalışmağa motivasiya verir.

edib peşman olmağı, etməyib peşman olmaqdan üstün tuturam. Çox görürəm ki, 35-40 yaşlarında insanlar “görək bunu sınayardım” deyirlər. Mən bunu demək istəmirəm.

“18 MİN HEKTAR ƏRAZİNİN MİNA XƏRİTƏSİNİN HAZIRLANMASINA TÖHFƏ VERDİK”

● **Vətən müharibəsi dövründən PUA-ların istehsalı və təmiri sahəsində çalışmısınız. Bu sahəyə gələndə düşündünüzmü ki, nə vaxtsa müharibə başlayacaq və siz hərbi məqsədlər üçün çalışacaqsınız?**

● Biz dron sahəsinə başlayanda bu texnologiyayı insanlar daha çox toy çəkilişlərində görürdülər. Kimlə danışdıqsa, soruşurdular ki, dronları toy çəkilişləri üçün hazırlayırsınız? Gənclər bəzən yalnız mövcud mühitə uyğunlaşır və ətrafda baş verənləri müşahidə etməklə kifayətlənirlər. Düşünürdüm ki, insanların atdığı kiçik addımlar gələcəkdə böyük nəticələrə çevrilə bilər. Biz də dron sahəsinə bu düşüncə ilə başladım. Amerika layihəsində də məqsədimiz öyrənmək və öyrəndiklərimizi ölkəyə gətirmək idi. Əgər bir sahə artıq haradasa inkişaf edibse, orada lider olmaq çətinidir. Ona görə də yeni imkanların olduğu, hələ tam formalaşmamış sahələrdə fəaliyyət göstərmək daha effektivdir. Müharibə bitdikdən sonra da fəaliyyətimizi davam etdirdik. 2021-ci ildə Qarabağda mina axtarışı işlərinə cəlb olunduq. Bu işlərdə ANAMA ilə yanaşı, xarici şirkətlər də iştirak edirdi. Onlardan biri ingilis şirkəti idi və İraq da daxil olmaqla müxtəlif ölkələrdə mina axtarışı ilə məşğul olmuşdu. Qarabağ bölgəsində fəaliyyətə başlayanda onlar bəzi texniki problemlərlə üzləşdilər və bir neçə uçuş aparatını itirdilər. Daha sonra bizə müraciət etdilər. Orada baza stansiyaları qurduq və bir həftə ərzində beş uçuş aparatını yenidən uçuşa hazır vəziyyətə gətirdik. Həm mühəndis kimi dronları yığır, həm də pilot idarəetməsində iştirak edirdim. Bu iş nəticəsində 18 min hektar ərazinin minə xəritəsinin hazırlanmasına töhfə verdik. Mənim üçün ən böyük uğur o idi ki, ingilis şirkətinin nümayəndələri Azərbaycanın bu səviyyədə texnoloji malik olduğunu bildiklərini etiraf etdilər.

